

De aŭ el?

aŭtoro Juha Metsäkallas · publikigita 2019-01-25

Usein esitettyjen kysymysten kymmenen kärkeen kuuluu kysymys, milloin käytetään prepositiota *de* ja milloin *el*. Molemmathan tarkoittavat *jostakin* eli vastaavat sijamuotoa *elatiivi*. Itsekin ihmettelin tätä ja kahlasin läpi PIV:n ja Reta Vortaron ja kokosin seuraavan listan.

Preposition *de* kymmenen merkitystä

1. todellisen liikkeen "avoin" alkupiste: *fali de la tablo* (pudota pöydältä)
2. vertauskuvallisen liikkeen alkupiste: *Mi ricevis libron de mia patro* (Sain isältäni kirjan)
3. syy: *tremi de febro*¹ (täristä, hytistä kuumeen takia, vuoksi)
4. tekijä, agentti: *la amo de la gepatroj al siaj idoj*² (vanhempien rakkaus lapsiaan kohtaan)
5. kohde, objekti: *Mortigo de homo estas krimo*³ (Ihmisen tappaminen on rikos)
6. ajan alkuhetki: *de mateno ĝis vespero* (aamusta iltaan)
7. omistaminen tai johonkin kuuluminen: *la dentoj de leono*⁴ (leijonan hampaat)
8. ominaisuus: *ĉevalo de blanka koloro* (valkoinen hevonen, valko)
9. kahden substantiivin välinen suhde, jossa toinen määrittää toisen määrän: *En la daŭro de kelkaj minutoj mi aŭdis du pafojn* (Parin minuutin sisään kuulin kaksi laukausta)
10. epämääräinen suhde: *profesoro de botaniko*⁵ (kasvitieteen professori)

¹: Syyn voi usein ilmaista selkeämmin preposition *pro* avulla - *tremi pro febro* - varsinkin silloin, kun syy on ihminen tai jokin muu, joka voi olla myös agentti, ks. alaviite 2.

²: Passiivissa *de* osoittaa aina agenttia, joten sekannusten välttämiseksi passiivilauseissa on käytettävä jotain muuta ilmaisua, jos *de* ei osoitakaan agenttia, ks. myös alaviite 3. Esim. **La komputilo estis ŝirmata de komputilaj virusoj** → *La komputilo estis ŝirmata kontraŭ komputilaj virusoj* : Tietokone oli suojattu tietokoneviruksia vastaan.

³: *De*-preposition käyttö objektin merkintänä voi olla monitulkintaista, joten usein parempi on käyttää jotain toista prepositiota (esim. *enkonduko de fisiko* → *enkonduko al fisiko* : johdatus fysiikkaan) tai akkusatiivia (*ekspluatado de malsuperaj klasoj* → *ekspluatado malsuperajn klasojn* : alempien luokkien riisto). Toisinaan myös infinitiivi käy (vrt. [suomen MINEN-infinitiivi](#)): *Mortigo de homo estas krimo* → *Mortigi homon estas krimo* (Ihmisen tappaminen on rikos).

⁴: Huomaa, että esperanton *de* osoittaa omistamista tai johonkin kuulumista: hampaat kuuluvat leijonalle. Suomen genetiivi sitä vastoin on yleinen lauseenosia sitova sijamuoto,

mikä ei aina osoita omistamista:

- kaupungin keskusta : *la centro de/en la urbo*
- puutarhan hedelmät : *la fruktoj el la ĝardeno*
- juhlan valmistelu : *la preparoj por la festo*
- juhlan kulut: *la elspezoj pro la festo*

⁵: Monissa tapauksissa voi käyttää täsmällisempää prepositiota. Esim. *profesoro de botaniko* → *profesoro pri botaniko*.

🌀🌀 Preposition *el* kuusi merkitystä

1. todellisen liikkeen "suljettu" alkupiste: *eliri el la urbo* (poistua kaupungista)
2. alkutila: *veki el dormo* (herätä unesta)
3. abstrakti, vertauskuvallinen alku: *bedaŭri el sia tuta koro* (pahoitella koko sydämestään)
4. järkeilyn perusta: *el principo* (periaatteesta)
5. yksi tai useampi jostain joukosta: *unu el ili* (yksi heistä); *restis iom el la viando* (lihaa jäi; huom. tässä on kyse jostain tietystä lihanpalasta¹)
6. materiaali tai osia jostakin: *statuo el marmoro* (marmoninen patsas); *miksaĵo el timo kaj respekto* (pelon ja kunnioituksen sekoitus)

¹: Yleisessä tapauksessa käytetään prepositiota *da*. *Aĉetu iom da viando* : Osta hieman lihaa.

Jäljelle jää tietysti epäselviä tapauksia, jolloin on hyvä muistaa yleissääntö, että *el* osoittaa jotain konkreettisempaa kuin abstrakti *de*.

La origina artikolo estas publikigita 2019-01-25 en la retejo **Finna babilejo** kun rubriko *De aŭ el?*. Ĉi tiu PDF-versio estas kreita 2021-01-13. Vidu ankaŭ la aliajn afiŝojn de tipo [artikolo](#), [finnalingvaj](#).